

NEZÁVAZNÉ POKYNY K ZAJIŠTĚNÍ MINIMÁLNÍCH POŽADAVKŮ NA ZPŮSOBILOST OSOB, KTERÉ PROVÁDĚJÍ PRAVIDELNÉ REVIZE VĚŽOVÝCH A MOBILNÍCH JEŘÁBŮ A REVIZE JEJICH MONTÁŽE

*SLIC – Výbor vrchních
inspektorů práce
Pracovní skupina pro revize
strojních zařízení MACHEX 2013*

Přijato dne 22. května 2013 na 64. plenárním zasedání SLIC v Dublinu, Irsko

1. ÚVOD

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/104/ES o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání pracovního zařízení zaměstnanci při práci v konsolidovaném znění požaduje, aby se prováděly revize věžových a mobilních jeřábů. V řadě členských států jsou vnitrostátními právními předpisy stanoveny požadavky na registraci osob provádějících tyto revize a požadavky na ověřování jejich způsobilosti uznanými nebo akreditovanými třetími stranami. Předkládané pokyny nemají nahradit tyto požadavky, ale usnadnit posuzování způsobilosti těchto osob.

Cílem revizí jeřábů je odhalit skutečné a potenciální závady/nedostatky a tyto ohlásit/odstranit, aby byl zajištěn bezpečný provoz jeřábů.

Předkládané pokyny mají přinést doporučení, jak vhodnými minimálními požadavky zajistit způsobilost (a nestrannost) osob, jež provádějí pravidelné revize zejména věžových a mobilních jeřábů a revize jejich montáže. Některé uvedené informace se vztahují k revizím menších jeřábů, avšak pokyny na ně nejsou konkrétně zaměřeny. Rovněž je zde podrobně popsán řídicí rámec, díky němuž mohou organizace zajišťovat a prokazovat způsobilost osob provádějících revize. V pokynech jsou dále uvedeny požadavky na způsobilost školitelů/posuzovatelů, *avšak nejsou rozebírány příliš dopodrobna. Uvedený přístup by měl usnadnit vzájemné uznávání kvalifikací a volný pohyb služeb, jež poskytují způsobilé osoby provádějící revize věžových a mobilních jeřábů, v rámci celé Evropské unie.*

Pro účely těchto pokynů je pojem mobilní jeřáb definován velmi široce a zahrnuje mnoho typů jeřábů včetně těch, které se před uvedením do provozu sestavují na místě z jednotlivých konstrukčních částí, nebo autojeřábů. Jednotlivé členské státy musí samy stanovit, které části těchto pokynů se v souladu s jejich vnitrostátními právními předpisy na osoby provádějící revize mobilních jeřábů použijí.

Pokyny mají posloužit subjektům, jež hodlají využívat služeb osob pověřených k provádění revizí; pokyny lze využít jako měřítko 1) požadované úrovně způsobilosti a 2) k odůvodnění odmítnutí služeb osoby v případech, kdy její způsobilost výrazně nedosahuje požadované úrovně nebo ji nelze potvrdit za použití postupu popsaného v těchto pokynech.

Pokyny vytvořila malá třístranná pracovní skupina, jejímiž členy byli zaměstnanci, zaměstnavatelé a zástupci vlád. Zastoupeni byli členové Výboru vrchních inspektorů práce (SLIC) pracovní skupiny pro revize strojních zařízení MACHEx, Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci a Mezinárodní konfederace inspekčních a certifikačních organizací (CEOC). Schválený mandát této pracovní skupiny je uveden v příloze A.

Pokyny se nevztahují na běžné kontroly, jež provádějí jeřábníci a pracovníci údržby.

V pokynech nejsou doporučeny konkrétní způsoby, jak zajistit způsobilost pracovníků, například zde nejsou uvedeny konkrétní zkoušky nebo školicí kurzy. Pracovní skupina se domnívá, že taková konkretizace je podružná, nicméně podobná doporučení by mohla být přínosem, a proto by mohla být námětem pro další činnost do budoucna.

Pokyny vznikly z velké části na základě přezkumu citovaných stávajících pokynů a norem, jejichž části byly k sestavení pokynů použity.

Pro účely těchto pokynů se jeřáby rozumí věžové a/nebo mobilní jeřáby.

2. ZPŮSOBILOST OSOB PROVÁDĚJÍCÍCH REVIZE

Způsobilými osobami se v tomto dokumentu rozumí osoby, které mají odpovídající znalosti, dovednosti a osobní předpoklady, díky nimž jsou schopny posoudit jakékoli zhoršení technického stavu jeřábu a odhalit na něm závady nebo nedostatky, posoudit jejich závažnost s ohledem na trvalý bezpečný provoz jeřábu a vypracovat o nich zprávu.

Osoby takovou způsobilost nabývají školením a praktickými zkušenostmi a prokazují ji složením příslušných zkoušek.

Osoby, které požadované dílčí součásti způsobilosti teprve získávají, by měly mít možnost provádět revize jeřábů za předpokladu, že budou pod řádným dohledem a budou se účastnit organizovaného programu, v němž mají nabýt plnou způsobilost. Aby si tyto osoby mohly způsobilost doplňovat, má se za to, že musí pod náležitým dozorem a kontrolou získávat zkušenosti a znalosti v praxi.

3. KVALIFIKACE A ZKUŠENOSTI OSOB PROVÁDĚJÍCÍCH REVIZE

Osoby provádějící revize jeřábů (nebo právě získávající zvláštní znalosti potřebné pro výkon této činnosti) by měly mít příslušnou kvalifikaci a náležité zkušenosti v daném strojírenském oboru.

4. TECHNICKÉ ZNALOSTI, PRAKTICKÉ DOVEDNOSTI, OSOBNÍ PŘEDPOKLADY OSOB PROVÁDĚJÍCÍCH REVIZE

Osoby provádějící revize jeřábů by měly mít příslušné znalosti, dovednosti a předpoklady, jež tato činnost vyžaduje:

4.1 Technické znalosti:

- Znalost právních požadavků na dané revize a veškerých vnitrostátních postupů při opakovaných revizích;
- Znalost norem pro výrobu jeřábů a zásad výběru a provozu jeřábů, stejně jako platných kontrolních/revizních kritérií stanovených výrobcem;
- Základní znalost provozu jeřábů;
- Znalost závad, jež se mohou vyskytnout při provozu nebo údržbě jeřábů;
- Praktická znalost bezpečnostních zásad a podobných pravidel vztahujících se na jeřáby;
- Znalost požadavků na kontrolu a údržbu jeřábů;
- Znalost příslušných použitelných zkušebních metod a interpretace a omezení těchto postupů;
- Přístup k příslušným technickým údajům o kontrolovaném jeřábu a jejich znalost;
- Odpovídající znalost druhů materiálů a postupů, které se používají při výrobě a montáži jeřábů a jsou důležité pro jejich stálý bezpečný provoz;
- Odhad vlastních znalostí a situací, kdy je vhodné vyhledat odborné poradenství nebo pomoc, např. při nedestruktivním zkoušení, zkoušení elektronických řídicích systémů atd.;
- Znalost požadavků na zajištění bezpečnosti osob a konkrétního pracoviště;

- Znalost vlastní právní odpovědnosti;
- Školení v kontrole vlastních ochranných pomůcek během a před zahájením činnosti a v jejich údržbě.

4.2 Praktické dovednosti:

- Schopnost provést revizi bezpečně, zejména zručnost při práci ve výškách a volba vhodného přístupu a ochranných pomůcek;
- Schopnost odhalovat na jeřábech závady nebo nedostatky, které by mohly ohrozit jejich bezpečný provoz;
- Dostatečné znalosti a zkušenosti potřebné k posouzení závažnosti závad nebo nedostatků a k určení kroků, které je třeba podniknout k jejich odstranění. Tyto osoby by měly být schopny zejména:
 - ověřit správnost funkcí jeřábu;
 - přiměřeně stanovit dobu, během níž se musí odstranit zjištěné závady nebo nedostatky;
 - zkontrolovat, zda byly odstraněny závady uvedené v předchozí zprávě o podrobné revizi;
 - posoudit správnou funkci všech bezpečnostních zařízení;
 - zkontrolovat, zda jsou správně připevněny výstražné tabulky výrobce a že jsou čitelné;
 - určit nezbytná omezení provozu jeřábu, dovolují-li to vnitrostátní postupy;
 - dohlížet na všechny povinné zkoušky prováděné v rámci revize;
 - vypracovat srozumitelnou formou písemnou zprávu o výsledku revize a tento výsledek sdělit majiteli jeřábu a všem dalším osobám stanoveným vnitrostátními právními předpisy, je-li to požadováno.

4.3 Osobní předpoklady:

- Fyzická zdatnost potřebná k výkonu revizní činnosti;
- Bezproblémový výkon práce ve výškách a samostatný přístup;
- Schopnost odborně posoudit technické záležitosti;
- Schopnost bez obtíží komunikovat s pracovníky v místě provozu.

5. ŘÍDICÍ RÁMEC K ZAJIŠŤOVÁNÍ A PROKAZOVÁNÍ ZPŮSOBILOSTI OSOB PROVÁDĚJÍCÍCH REVIZE

5.1 Inspekční organizace by měly sdružovat pouze osoby, které k provádění kontrol jeřábů prokazují dostatečnou způsobilost. S tímto cílem by inspekční organizace měly používat a vypracovávat jasné řídicí postupy a příslušné systémy kontroly kvality, aby mohly řídit:

- Určování vzdělání a zkušeností ve strojírenských oborech, jehož cílem je zajistit, aby uchazeči o pozici revizního technika měli pro provádění revizí jeřábů nezbytné znalosti a zkušenosti.
- Určování požadovaných technických znalostí, praktických dovedností a osobních předpokladů nezbytných k zajištění toho, že uchazeči o pozici revizního technika budou k provádění revizí jeřábů způsobilí.
- Výběr, školení a posuzování uchazečů o pozici revizního technika s cílem zajistit jejich trvalou způsobilost. Organizace by měly stanovit jasné postupy, jak osoby provádějící revize formálně poučit o tom, jaké úkony spadají/nespadají do jejich kompetence a zda tyto úkony podléhají požadavkům na dozor.
- Sledování osob provádějících revize k zajištění pravidelného přezkoumávání jejich způsobilosti a kontroly, zda splňují požadavky a vyžadují další školení.

(Zde je třeba poukázat na obrázek 1. Jedná se o postupový diagram, jenž popisuje takový postup řízení.)

5.2 Měly by se vést záznamy o všech absolvovaných školeních každé osoby provádějící revize jeřábů. Záznamy by se měly aktualizovat po každém školení a měl by v nich být uveden přinejmenším:

- Termín školení;
- Místo školení;
- Náplň školení včetně typů a modelů jeřábů;
- Délka školení;
- Výsledek školení;
- Školitel;
- Termín požadovaného udržovacího školení;
- Termín zkoušek způsobilosti, zkoušející osoba a zápis o doporučeném postupu k nezbytnému odstranění nedostatků.

6. NESTRANNOST

Je nezbytné, aby osoby provádějící revize jeřábů byly dostatečně nezávislé a nestranné, a byly tak schopny rozhodovat objektivně. Neznamená to, že by nutně musely být zaměstnanci externích organizací. Má-li organizace provozující jeřáby k dispozici vlastní dostatečně způsobilé zaměstnance, mohou revize provádět tyto osoby. V takovém případě by však tato organizace měla zajistit, aby měly dané osoby přirozenou autoritu a byly nezávislé, aby mohly revize provádět řádně a nezbytná doporučení předkládat zcela nestranně.

7. ZPŮSOBILOST ŠKOLITELŮ/POSUZOVATELŮ OSOB PROVÁDĚJÍCÍCH REVIZE

Aby školitelé byli schopni revizním pracovníkům předávat znalosti o konkrétních aspektech kontrol jeřábů, měli by sami mít příslušné znalosti, dovednosti, zkušenosti apod. (popsané v těchto pokynech). Je ku prospěchu, pokud jsou sami způsobilí revize jeřábů provádět, a mohou tedy jejich konkrétní aspekty uvádět do souvislostí celkové revize. Požadovanou schopnost školit druhé osoby u nich podpoří rovněž to, budou-li:

- chápat význam vzdělávání v rámci zaměstnání a fází, během nichž se nové znalosti a dovednosti nabývají a upevňují;
- vědět, jak a kdy do vzdělávání posluchačů zapojit instruktáže, výuku a další školení zaměřené na podporu přípravy na danou činnost;
- v zájmu snadnějšího vzdělávání posluchačů chápat přínos včasné, citlivé a účinné zpětné vazby;
- schopni podat takovou zpětnou vazbu ústně i srozumitelnou písemnou formou.

Posuzovatelé osob provádějících revize by měli sami být způsobilí provádět revize jeřábů. Požadovanou schopnost posuzovat druhé osoby u nich podpoří rovněž to, budou-li:

- chápat úlohu vzdělávání v rámci zaměstnání jako strategii řízení, díky níž lze v organizacích prosazovat a zajišťovat osvědčené postupy;
- schopni kriticky zhodnotit přiměřenost formy poskytovaného školení a schopnosti posluchačů;

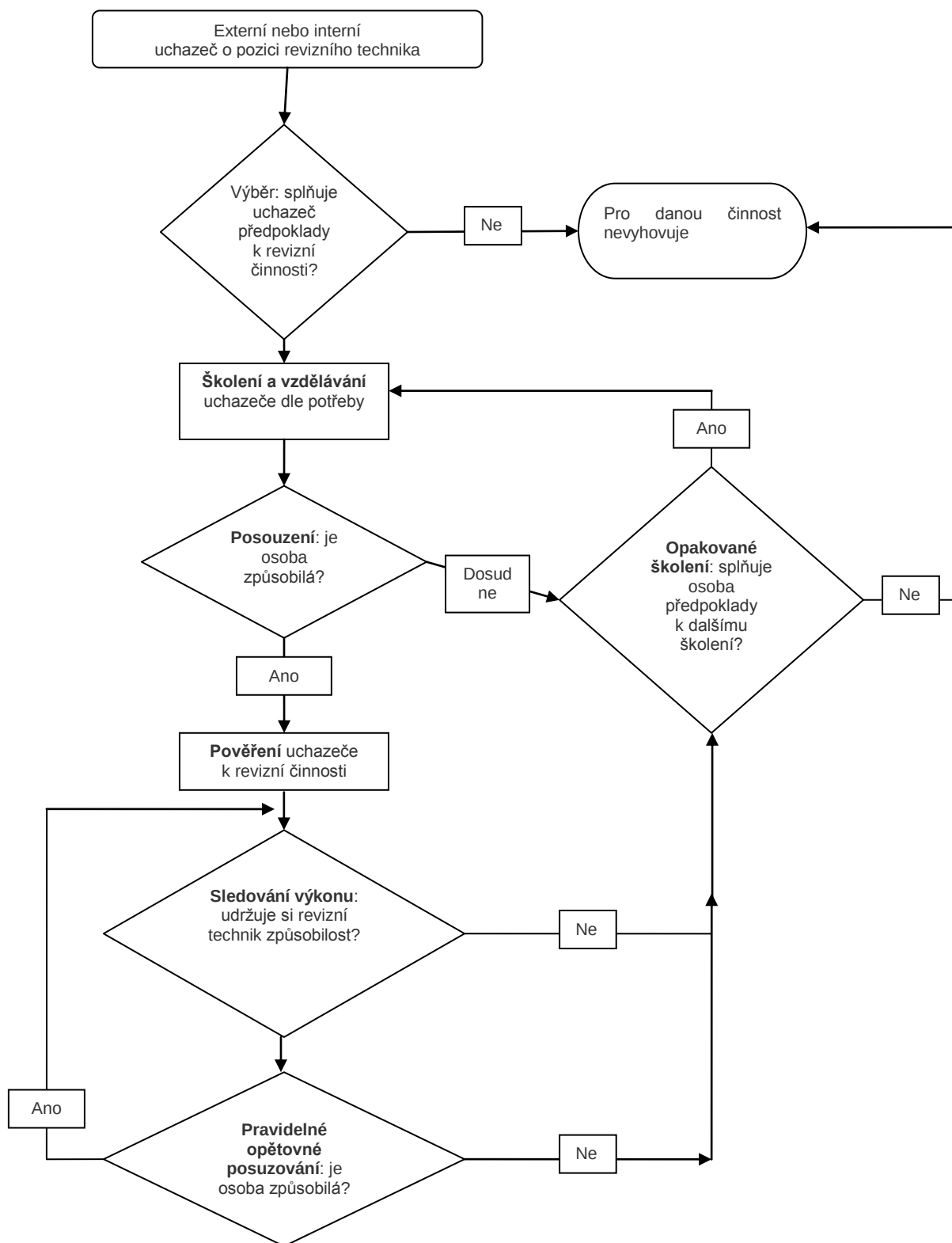
- schopni rozlišit, co je ještě přijatelné, a díky tomu určit, zda daný posluchač nabyl znalosti a dovednosti, které z něj činí osobu způsobilou k provádění revizí dotčeného strojního zařízení;
- schopni podat odpovídající zpětnou vazbu ústně i srozumitelnou písemnou formou.

8. ZDROJE

- 8.1 ISO/IEC 17020:2012 – Posuzování shody – Požadavky pro činnost různých typů orgánů provádějících inspekci (Conformity assessment – Requirements for the operation of various types of bodies performing inspection).
- 8.2 ISO 23814: 2009 – Jeřáby – Požadavky na způsobilost osob provádějících inspekce jeřábů (Cranes – Competency requirements for crane inspectors).
- 8.3 Technická komise pro inspekční orgány Mezinárodní konfederace inspekčních a certifikačních organizací (CEOC): Návrh 4 – 04.02.08 – Rámec pro pokyny CEOC týkající se kvalifikace revizních pracovníků (Framework for CEOC guidelines on qualification of inspection personnel).
- 8.4 Pokyny RG0: 2007 vydané Národním akreditačním institutem Spojeného království (UKAS) – Pokyny k prokazování způsobilosti pracovníků provádějících kontrolu strojních zařízení (Guidelines on the competence of personnel undertaking engineering inspections).
- 8.5 Pokyny vydané Britským svazem pronajímatelů stavebních strojů (UK Construction Plant-Hire Association, CPA) TCIG 0801: 2008 – Příručka osvědčených postupů pro údržbu, kontrolu a podrobnou revizi věžových jeřábů (Best practice guide for maintenance, inspection and thorough examination for tower cranes).
- 8.6 Norma 01: 2001 vydaná Svazem pro posuzování bezpečnosti (Safety Assessment Federation, SAFed) – Přijímání, školení a způsobilost kontrolorů strojních zařízení (Recruitment, training and competency of engineer surveyors).

Obrázek 1: Přehled postupu při určování způsobilosti, pověřování, sledování a opětovném posuzování osob provádějících revize jeřábů.

(Se souhlasem UKAS – z pokynů RG0: 2007 „Pokyny k prokazování způsobilosti pracovníků provádějících revize strojních zařízení“.)

Příloha A.

Mandát

„Jednotný přístup k zajišťování způsobilosti klíčových pracovníků provádějících kontroly (a jejich posuzovatelů) v souvislosti s provozem věžových a mobilních jeřábů.“

Mandát

Výbor vrchních inspektorů práce (SLIC) pracovní skupiny pro revize strojních zařízení MACHEx a Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (ACSH) ustavily společnou pracovní skupinu, jejímž úkolem bylo schválit jednotný přístup k zajišťování požadované způsobilosti pracovníků (a jejich posuzovatelů), kteří provádějí pravidelné revize věžových a mobilních jeřábů a revize jejich montáže. Tím by se mělo usnadnit vzájemné uznávání kvalifikací a volný pohyb pracovníků.

Tato pracovní skupina je třístrannou pracovní skupinou, v níž jsou společně zastoupeni členové výboru SLIC skupiny MACHEx a ACSH.

Jejím úkolem je:

1. Schválit jednotný přístup k zajišťování požadované způsobilosti osob provádějících pravidelné podrobné revize, jež právní předpisy stanoví v souvislosti s provozem věžových a mobilních jeřábů.
2. Schválit jednotný přístup k zajišťování požadované způsobilosti posuzovatelů těchto pracovníků kontroly.
3. Předložit členským státům k posouzení návrh pokynů k dodržování tohoto jednotného přístupu.

Odůvodnění

1. Jeřáby mohou být podrobovány pravidelnému sestavování, rozebírání a přepravě. Kromě toho mohou být vystavovány různým povětrnostním podmínkám. Tyto faktory (společně se zatěžováním jeřábů) mohou vést ke zhoršování technického stavu jeřábů a k nebezpečným situacím. Riziko, že porucha jeřábu ohrozí pracovníky a veřejnost, je mimořádně vysoké.
2. Jeřáby provozované nebo registrované v jednom členském státě se přesouvají a používají v dalších členských státech. Tím se ztěžuje vzájemné uznávání revizí provedených v různých členských státech. Důvodem je to, že pro osoby provádějící revize mohou být v různých členských státech zákonem stanoveny podstatně odlišné požadavky na způsobilost, jak dokazuje průzkum provedený pracovní skupinou MACHEx – viz bod 5 níže. Účelem tohoto mandátu a projektu není řešit „politickou“ stránku vzájemného uznávání osvědčení, ale stanovit minimální požadavky na úroveň způsobilosti osob provádějících revize, které budou platit v celé Evropské unii a usnadní uznávání osvědčení těchto osob v členských státech. To by však mohlo umožnit i zmíněné rozsáhlejší „vzájemné uznávání“ osvědčení, o němž se diskutuje na jiných fórech.

3. Použité jeřáby by se eventuálně mohly prodávat a přesouvat mezi členskými státy bez dokladů od výrobce a záznamů o revizích a údržbě. Ověřování takových údajů je vždy obtížné.
4. Stávající příslušné normy ISO (vztahující se k požadavkům na způsobilost osob provádějících kontroly jeřábů) nejsou harmonizovány pro celou Evropskou unii.
5. V roce 2007 byly členské státy požádány o vyplnění a odevzdání dotazníků, jež obsahovaly otázky týkající se zákonných a správních opatření v oblasti kontrol jeřábů. Zveřejněné výsledky ukázaly, že opatření k zajištění a posuzování způsobilosti klíčových pracovníků provádějících kontroly jeřábů jsou velmi nejednotná, takže jednotlivé členské státy nemohou způsobilost vzájemně uznávat. Jednotný přístup napříč členskými státy při určování požadavků na způsobilost klíčových pracovníků provádějících kontroly jeřábů (a jejich posuzovatelů) by tuto nejednotnost pomohl překonat.
6. Cílem přijetí směrnice o službách je podpořit pohyb služeb v rámci celé Evropské unie (včetně pracovníků provádějících kontroly jeřábů). Jednotný přístup všech členských států, pokud jde o požadavky na způsobilost klíčových pracovníků provádějících kontroly jeřábů (a jejich posuzovatelů), by povzbudil pohyb služeb v daném odvětví.